

Θεατρικό μονόπρακτο

της Ευγενίας Σιούτη

“Ελπίδας και αλληλεγγύης γωνία”

Πρόσωπα:

αφηγητής

1^η οικογένεια

παππούς Νικόλας Πέτρου
πατέρας Παύλος Ντούρος
μητέρα Χρυσούλα Πέτρου
γιός Φώτης Ντούρος
κόρη Λία Ντούρου

2^η οικογένεια

πατέρας Σαϊντ (ευτυχής) Ουάσφι
μητέρα Έμελ (ελπίδα) Ουάσφι
γιός Σαμίρ Ουάσφι
κόρη Γιασμίν (γιασεμί) Ουάσφι
Γκαμάλ
Ίμαν
Ναζίρ

(Προηγείται δραματοποίηση του ποιήματος του Bertolt Brecht)

Μπέρτολτ Μπρέχτ
μετάφραση: Μάριος Πλωρίτης

Λαθεμένο μού φαινόταν πάντα τ' όνομα που μας δίνουν:
«Μετανάστες».
Θα πει, κείνοι που αφήσαν την πατρίδα τους. Εμείς, ωστόσο,
δε φύγαμε γιατί το θέλαμε,
λεύτερα να διαλέξουμε μίαν άλλη γη. Ούτε
και σε μίαν άλλη χώρα μπήκαμε
να μείνουμε για πάντα εκεί, αν γινόταν.
Εμείς φύγαμε στα κρυφά. Μας κυνηγήσαν, μας προγράψανε.
Κι η χώρα που μας δέχτηκε, σπίτι δε θα 'ναι, μα εξορία.
Έτσι, απομένουμε δω πέρα, ασύχαστοι, όσο μπορούμε πιο κοντά
στα σύνορα,
προσμένοντας του γυρισμού τη μέρα, караδοκώντας το παραμικρό
σημάδι αλλαγής στην άλλην όχθη, πνίγοντας μ' ερωτήσεις
κάθε νεοφερμένο, χωρίς τίποτα να ξεχνάμε, τίποτα
ν' απαρνιόμαστε,
χωρίς να συχωράμε τίποτ' απ' όσα έγιναν, τίποτα δε συχωράμε.
Α, δε μας ξεγελάει τούτη η τριγύρω σιωπή! Ακούμε ίσαμ' εδώ
τα ουρλιαχτά που αντιλαλούν απ' τα στρατόπεδά τους. Εμείς
οι ίδιοι
μοιάζουμε των εγκλημάτων τους απόηχος, που κατάφερε
τα σύνορα να δρασκελίσει. Ο καθένας μας,
περπατώντας μες στο πλήθος με παπούτσια ξεσκισμένα,
μαρτυράει την ντροπή που τη χώρα μας μολεύει.
Όμως κανένας μας
δε θα μείνει εδώ. Η τελευταία λέξη
δεν ειπώθηκε ακόμα.

Αφηγητής: Παραμονή πρωτοχρονιάς του “σωτήριου έτους” 2013. Κάπου στην Αθήνα της φτώχειας και της κρίσης, υλικής και αξιακής. Δύο οικογένειες σε διπλανά διαμερίσματα προετοιμάζονται να υποδεχτούν τον καινούργιο χρόνο. Η οικογένεια Ντούρου με καταγωγή ηπειρώτικη και η οικογένεια Ουάσφι μετανάστες από την μαρτυρική Συρία.

Η μητέρα κάθεται σκεφτική στο τραπέζι και σπάει καρύδια, ο πατέρας διαβάζει σιωπηλός εφημερίδα.

Μητέρα: Τέρμα τα μεγαλεία και οι βασιλόπιτες από το Fresh. Ευτυχώς που έφερε ο πατέρας μου αυτά τα καρύδια, θα τα βάλω στο κέικ, μπας και ξεγελάσουμε λίγο τη φτώχεια μας, να φανεί στα παιδιά πιο όμορφη η βασιλόπιτα, θα την πασπαλίσω και με μπόλικη ζάχαρη και ποιός μας πιάνει!

Πατέρας: Ναι, σωστά.

Μητέρα: Έχω μια ανησυχία, λες να στεναχωρηθούν τα παιδιά με τα δώρα που τους πήραμε; Ξέρουν βέβαια ότι χρήματα δεν υπάρχουν για κάτι καλύτερο, αλλά μήπως έπρεπε να το προσπαθήσουμε λίγο παραπάνω, εννοώ να τους παίρναμε το ηλεκτρονικό κι αν το είχαν κι οι δυο μαζί, να το μοιραζόντουσαν, ε τι λες γι' αυτό Παύλο;

Πατέρας: Ναι, σωστά.

Μητέρα: Συμφωνείς δηλαδή ότι κάναμε χαζομάρα που δεν το σκεφτήκαμε;

Πατέρας: Μμμ...

Μητέρα: Καλά, εσύ δεν ακούς καθόλου που σου μιλάω, τζάμπα χάνω τα λόγια μου τόση ώρα. Ήθελα να ξέρα τί βρίσκεις σημαντικό σ' αυτή τη φυλλάδα που διαβάζεις; Αφού όλα όσα λένε είναι ψέματα κι εσύ από πάνω και τους πληρώνεις και τους δίνεις και σημασία!

Πατέρας: Αμάν βρε Χρυσούλα, έλεος! Τι θέλεις πάλι να πούμε; Συμφωνήσαμε ότι δεν μας παίρνει οικονομικά να πάρουμε κάτι καλύτερο στα παιδιά, αν μη το κάνουμε θέμα, γιατί να στεναχωριόμαστε κι άλλο; Στο κάτω-κάτω καλό θα τους κάνει να μάθουν ότι δεν έχει σημασία το πόσο ακριβό είναι το δώρο που θα πάρουν, αλλά ότι αυτό είναι αγορασμένο με αγάπη και πολύ στέρηση. Άλλωστε και τα γάντια της μικρής και το κασκόλ του Φώτη είναι χρήσιμα, ξεχνάς ότι εμείς στην ηλικία τους δεν τα είχαμε ούτε αυτά;

Μητέρα: Εγώ Παύλο άλλα πράγματα δεν μπορώ να ξεχάσω. Δεν μπορώ να ξεχάσω πως αφήσαμε το μεγάλο μας σπίτι και μετακομίσαμε σ' αυτό το κλουβί! Και να χουμε και για γείτονες αυτούς τους Σύριους, δε μας έφταναν όλοι οι άλλοι, έχουμε κι αυτούς τώρα, ωραία τα καταφέραμε. (ακούγονται ειδήσεις) Ορίστε τ' ακούς; Όταν μαγειρεύουν, μυρίζει κρεμμύδιλα όλη η πολυκατοικία! Τι ξεπεσμός θεέ μου! Γιατί να μας συμβαίνουν όλα αυτά; Δεν μπορώ να ξεχάσω πώς ήμασταν πέρυσι και πώς είμαστε φέτος!

Πατέρας: Ήρεμα Χρυσούλα, καταρχήν, έχεις 600 Ευρώ για το νοίκι το παλιού μας σπιτιού; Δε λες καλά που υπάρχει κι αυτό το σπιτάκι που εσύ αποκαλείς κλουβί και δε βρισκόμαστε σε κανένα υπόγειο; Ας είναι καλά ο πατέρας σου, που έδωσε τώρα στα στερνά του, ότι είχε και δεν είχε ο άνθρωπος, για να μας ανακουφίσει κι εσύ δεν είσαι ευχαριστημένη με τίποτα! Ντροπή Χρυσούλα, μη μεγαλοπιάνεσαι! Δες τι γίνεται γύρω σου! Όσο για τους γείτονες, τι σου φταίνε οι άνθρωποι; Σου κάνανε κάτι; Εμένα προσωπικά δε με ενοχλούν. Δε λέω, παραγίναμε πολλοί σ' αυτό τον τόπο, αλλά ως εκεί. Δεν θα γίνουμε κι απάνθρωποι. Δεν πήρες χαμπάρι τι γίνεται στην Συρία;

Μητέρα: Καλά, δε χρειάζεται να με παίρνεις απ' τα μούτρα και σε πληροφορώ πως δεν μου αρέσει καθόλου η γεωγραφία. Άλλωστε σε ποιόν να πω κι εγώ τον καημό μου. Να μη στεναχωριέμαι όμως είναι αδύνατον. Και δεν μεγαλοπιάνομαι, αλλά να ζούμε σε ίδια σπίτια με τους Σύριους; Ήμαρτον παναγία μου! Δε σου μυρίζει αυτή τη στιγμή κρεμμυδίλα, πες μου;

Πατέρας: Ε! ώρες – ώρες δεν υποφέρεσαι με τίποτα, άσε με στην ησυχία μου!

Μητέρα: (δεν απαντά κάνει μόνο μια γκριμάτσα αποδοκιμασίας)

Την ίδια ώρα στο διπλανό διαμέρισμα

(Η Έμελ τρίβει τα χέρια της, κάνει κρύο. Σηκώνεται και ρίχνει στις πλάτες του άντρα της ένα σακάκι)

Έμελ: Κάνει κρύο, θα την αρπάξεις και μετά τι θα κάνουμε; Λεφτά για γιατρούς δεν έχουμε. Ξέρεις αυτά που μου έδωσες για φαγητό κοντεύουν να τελειώσουν, σήμερα πήρα λίγο κρέας για να φτιάξω μακλούμπα, πρωτοχρονιά έρχεται, να χαρούν και τα παιδιά λίγο, έχουν τραβήξει τόσα τα αγαπημένα μου!

Σαΐντ: Ξέρω Έμελ, καλά έκανες, όμως τα λεφτά σε παρακαλώ με προσοχή, όσο να βρω κάτι καλύτερο να κάνω. Αν ξεμείνουμε δεν υπάρχει κανείς να μας βοηθήσει και τότε θα μείνουμε κυριολεκτικά στο δρόμο. Σε ξένο τόπο και στο δρόμο, είναι πολύ βαρύ.

Έμελ: Ξέρω, μη φοβάσαι, να όμως σκέφτομαι τόσα χρόνια δουλειάς στη Δαμασκό, τόσος κόπος για να φτιάξουμε το σπίτι μας και τώρα, τα μισά, μας τα φάγανε οι δουλέμποροι και τα άλλα μισά κοντεύουν να τελειώσουν. Ας είναι όμως, σώσαμε τα παιδιά και τους εαυτούς μας από θάνατο, δε θα επιβιώναμε στη Δαμασκό, δόξα τω Θεώ.

Σαΐντ: Από βδομάδα θα πάω να βρω τον Τάρεκ, δουλεύει μακριά, στα Μέγαρα, έξω απ την Αθήνα, αγροτική δουλειά, αλλά δεν πειράζει, ότι και να 'ναι θα το κάνω. Φτάνει που τα παιδιά είναι ασφαλή, φτάνει που δεν τρέμω από φόβο μην ανοίξει η πόρτα και μπουν οι πραιτωριανοί και δε θέλω να το σκέφτομαι.

Έμελ: Μη το σκέφτεσαι, πάει αυτό πέρασε, τώρα είμαστε στην Αθήνα! Αύριο να πάρουμε τηλέφωνο την αδελφή μου, να δούμε τι κάνει ο Ναζίρ! Δε μπορώ να τον βγάλω απ το μυαλό μου, το ανίψι μου! Δυο μήνες τώρα κοιμάται έχοντας στην αγκαλιά του το πουκάμισο του σκοτωμένου του πατέρα, η μάνα του δε μπορεί να του το πάρει απ' τα χέρια. Δύσκολο πράγμα να αποχωριστεί έτσι άγρια ο γιός απ' τον πατέρα! Ματώνει η καρδιά μου όταν το σκέφτομαι!

Ποια μοίρα μας χτύπησε με τόση μανία; Ποτάμι το αίμα του λαού μας και χύνεται στο δρόμο. Όλα τα δύσκολα για τους λαούς. Συρία, Ιράκ, Παλαιστίνη, Αίγυπτος οι λαοί να ματώνουν, να ζητούν πίσω τη λευτεριά και την αξιοπρέπειά τους και να τρώνε μολύβι. Ξέρεις Σαΐντ ονειρεύομαι εκείνη τη μέρα που οι λαοί θα πάρουν την τύχη στα χέρια τους. Θα έρθει άραγε εκείνη η μέρα, θα προφτάσουμε να τη δούμε;

Σαΐντ: Ο πατέρας μου έλεγε πως καμιά δύναμη δε μπορεί να σταματήσει την άνοιξη, γι' αυτό πάντα να είμαστε προετοιμασμένοι και να κρατάμε φρεσκοπλυμένο λευκό πουκάμισο.

Έμελ: Είπες άνοιξη και θυμήθηκα την άνοιξη στη Δαμασκό. Σα να 'ταν χθες θυμάμαι τον πατέρα μου, με έπαιρνε στους ώμους και ανεβαίναμε στο λόφο **Κασίν**. Από 'κει βλέπαμε το κάστρο με τις εφτά πύλες και γέμιζαν τα μάτια μου ορίζοντα, χρώματα, Δαμασκό. Μετά κατεβαίναμε στα **Σουκ** του **Αλ Χαμιντίγια**, στην αγορά, **(ακούγονται οι ήχοι της αγοράς)** που είχε τα καλά όλου του κόσμου, πολύβουη, μυρωδάτη,

χορταστική. Αγοράζαμε **Μουχαλεμπία** κι εγώ την έτρωγα με τόση βουλιμία, που πασαλειβόμουνα. –Βρε τρως με τη μύτη; έλεγε ο πατέρας γελώντας, αφού τρίμματα καρύδας στόλιζαν το πρόσωπό μου από τη μύτη ως το σαγόني. Θυμήθηκα το κτήμα μας στις όχθες του **Μπαρόντα**, μου άρεσε πολύ να πηγαίνω εκεί την άνοιξη. Μοσχοβολούσε ο τόπος. Πορτοκαλιές, λεμονιές, ανθισμένες κερασιές, ροδακινιές, λωτοί. Μου λείπει το κτήμα, μου λείπει πολύ.

Σαΐντ: Εμένα μου λείπει η **αρχαία Παλμύρα**, το φως της, η μοναδική αίσθηση που ένιωθα περπατώντας στις αρχαίες πέτρες, στους ναούς και στο θέατρο. Μα πιο πολύ μου λείπει το ηλιοβασίλεμά της, νομίζω ότι πουθενά στον κόσμο όλο δεν υπάρχει πιο πορτοκαλί ηλιοβασίλεμα! Όμως τι μας έπιασε τώρα, μου λες;

Έμελ: Το πνεύμα των γιορτών Σαΐντ, πρώτη φορά ξενιτεμένοι. Ας αλλάξουμε όμως κουβέντα. Θέλω κάτι άλλο να σου πω. Σήμερα το πρωί στο ασανσέρ συνάντησα την κυρία που μένει δίπλα μας. Με κοίταζε με ένα βλέμμα λες και της είχα κάνει ποιος ξέρει τι, άσε που μαζεύτηκε στην άκρη μη τυχόν και την ακουμπήσω. Θύμωσα πολύ ούτε τη λέπρα να είχα!

Σαΐντ: Μη δίνεις σημασία, έχουν κι αυτοί τα προβλήματά τους. Η κρίση τους έχει κάνει καχύποπτους και επιφυλακτικούς. Όταν έχεις προβλήματα δικά σου να λύσεις δε σκέφτεσαι τα προβλήματα του άλλου, ανθρώπινο είναι, νομίζεις πως εμένα μ' αρέσει αυτό; Κι εμένα με στραβοκοιτάει.

Έμελ: Εγώ όμως άλλα μάθαινα για την Ελλάδα στο σχολείο, Ελλάς κοιτίδα του πολιτισμού, Έλληνες άνθρωποι φιλόξενοι, φίλοι αιώνες τώρα με τους Άραβες.

Σαΐντ: Σου είπα Έμελ, φταίει που έχουν προβλήματα, όμως δεν είναι όλοι έτσι. Πάντα υπάρχει και η άλλη πλευρά των πραγμάτων. Και εμείς οι ξένοι δεν είμαστε άγιοι, τόσα και τόσα έχουν γίνει. Η φτώχεια, η αγραμματοσύνη και η ανθρώπινη βουλιμία φταίνε, έτσι βρίσκει χώρο το φίδι και μπαίνει να δαγκώσει. Πρέπει όμως ο άνθρωπος να παραμένει άνθρωπος, αυτή είναι η λύση.

Έμελ: Σώπα τώρα, έρχονται τα παιδιά!
Καλώς τα, τα περιστεράκια μου!

(στο διπλανό διαμέρισμα, μπαίνουν τα παιδιά)

Μητέρα: Καλώς τα ξεφτέρια μου, γιατί αργήσατε παρακαλώ;

Πατέρας: Άστα πρώτα να πάρουν μια ανάσα! Πώς πήγαν λοιπόν τα κάλαντα, τα κονομίσατε;

Φώτης: Άσε πατέρα, τζίφος! Πολύ τσιγκουνιά έχει πέσει στη γειτονιά!

Λία: Και στην παραπάνω και στην πιο πάνω, οι άνθρωποι μας τάραξαν στα 20λεπτα, τι να λέμε τώρα!

Φώτης: Για μισό, παραπονιέσαι και συ που βαριόσουν και δεν τραγουδούσες καθόλου, όλο μόνος μου τα έλεγα!

Λία: Καλά έκανα, τραγουδούσα για όσο ακριβώς πληρωνόμουνα!

Πατέρας: Ντροπή βρε παιδιά, καλά πόσες φορές θα το πούμε ότι ο κόσμος δεν έχει λεφτά! Άλλωστε τα κάλαντα είναι έθιμο όχι εμπόριο. Κοίτα ρε συ Χρυσούλα πως τα κάναμε τα παιδιά μας, γερολαδάδες ή καλύτερα, σαν τα μούτρα μας.

Μητέρα: Νομίζω ότι γίνεσαι υπερβολικός εκτός από μελοδραματικός!

Φώτης: Έτσι είναι μπαμπά, τώρα τελευταία μας έχεις ταραξεί στο κήρυγμα!

Λία: Άστα αυτά Φωτάκη και έλα να μοιράσουμε το χρήμα.

Φώτης: Καλώς, έχουμε και λέμε... (αρχίζει το μέτρημα)

20. 40 50 και 50, 1 ευρώ συν 50 και 50 δυο, 3 και 2 η κυρία Ευθυμία άτσα η κουβαρντού 5 +το όλον 18 ευρώλάκια +2 που θα τσοντάρει η μαμά, μας κάνει 20. Τα 15 για μένα και τα υπόλοιπα δικά σου.

Λία: Τρελός παπάς σε βάφτισε, κόψε την πλάκα και ακούμπα τα, φίφτι-φίφτι.
Φώτης: Σιγά μη σε φοβηθώ μυξιάρικο!
Πατέρας: Ελάτε παιδιά, αρκετά!
Λία: Αν συνεχίσεις τις βλακείες θα πλακωθούμε, να το ξέρεις Φωτάκη!
Φώτης: Φώτης είπαμε, τα χαϊδευτικά και μάλιστα σε –άκης, είναι για τους φλώρους, κόφτο λοιπόν παρακαλώ!

(η Λία τον κοροϊδεύει και του κάνει νοήματα)

Μητέρα: Ησυχία παιδιά, θα ξυπνήσετε τον παππού σας. Ήρθε απ το χωριό όσο εσείς είσαστε έξω για τα κάλαντα. Ταξίδευε όλη νύχτα, γέρος άνθρωπος με το ΚΤΕΛ. Γιάννενα-Αθήνα 9 ώρες. Ήρθε μόνο για πρωτοχρονιά.
Λία: Αχ τι ωραία, τον πεθύμησα τον παππούλη μου!
Φώτης: Εγώ πάω για μπάλα με τα παιδιά, έχουμε κανονίσει ένα ματσάκι στο 5x5. Θα με πας μπαμπά μία με το αμάξι;
Πατέρας: Εντάξει, ελπίζω μόνο να τα πας στο ποδόσφαιρο καλύτερα απ' ότι στην ελληνική γλώσσα!
Φώτης: Ωχ πατέρα, είδες που στα λέω, αρχίσαμε πάλι το κήρυγμα;
Πατέρας: **(γελώντας)** Βρε άλλαξε γρήγορα, μη και το μετανιώσω!
Λία: Εγώ πάω μέσα, μη με ενοχλήσει κανένας it's facebook time!

(εν τω μεταξύ στο διπλανό διαμέρισμα....)

Έμελ: Λοιπόν σήμερα που είναι παραμονή πρωτοχρονιάς το μενού έχει μακλούμπα!
Γιασμίν: Ζήτω! Πόσο πεθύμησα ένα πιάτο μακλούμπα!
Σαμίρ: Το μακλούμπα μακριά από τη Δαμασκό και τους δικούς μας δεν έχει την ίδια γεύση, είναι πικρό.
Σαΐντ: Έλα μη στεναχωριέσαι, ας κάνουμε και μια φορά πρωτοχρονιά στην Ευρώπη! Αφού πάντα σου άρεσαν τα ταξίδια και τα ξένα μέρη.
Έμελ: Παραμονή πρωτοχρονιάς σήμερα Σαμίρ, πρέπει λοιπόν να απομακρύνουμε κάθε πίκρα και κάθε αρνητική σκέψη από μέσα μας, να είμαστε αισιόδοξοι και να ελπίζουμε σε καλύτερες μέρες. Λοιπόν, για να νιώσουμε καλύτερα και να χαλαρώσουμε κάνουμε μπανάκι. Ύστερα θα κοιμηθείτε για μεσημέρι, γιατί το βράδυ θα ξενυχτίσουμε, μη μας πιάσει ο καινούριος χρόνος στον ύπνο! Άντε χαμπίμπι!

(τα παιδιά φεύγουν από το χώρο, ο πατέρας είναι σκεφτικός και κρατάει στα χέρια του ένα βιβλίο)

Έμελ: Τι διάβασες και σκοτείνιασες ξαφνικά Σαΐντ;

(της δίνει το βιβλίο)

Τώρα
Η λυπημένη βροχή
Μου στραγγίζει το πρόσωπο ...
Ονειρεύτηκα μια σκάλα
Από προσκυνημένες πλάτες
Και από παλάμες που στηρίζονται στα γόνατα

Έτσι
Όστε να μπορέσω να ανεβώ
Στους πιο ψηλούς ουρανούς,
Να ανακαλύψω
Πού κρύβονται
Επιτέλους
Οι λυγμοί και οι ικεσίες μας ...
Αγάπη μου,
Όλοι οι λυγμοί, όλες οι προσευχές μας,
Όλα τα μοιρολόγια μας
Και οι κραυγές για βοήθεια
Αναβλύζουν
Από μυριάδες στόματα,
Από χιλιάδες χρόνια Ιστορίας.
Πρέπει να τα έχει κάπου συλλέξει
Ο ουρανός.
Σαν σύννεφα
Ίσως...

Μοχάμετ αλ Μαγκούτ

- Έμελ:** Κατάλαβα, σήμερα είναι για μας μια πολύ δύσκολη μέρα! Ότι και να κάνουμε το μυαλό μας τρέχει πίσω στον τόπο μας.
- Σαΐντ:** Ο άνθρωπος είναι δεμένος με τον τόπο του , έχει για ρούχο του τον ουρανό του και τη γη του για αξιοπρέπειά του!

(εν τω μεταξύ στο διπλανό διαμέρισμα)

- Πατέρας:** Τίποτα δεν μπορεί να συγκριθεί με την απόλαυση του απογευματινού καφέ. Μπράβο, γεια στα χέρια σου Χρυσουλάκι!
- Μητέρα:** Επιτέλους μια γλυκιά κουβέντα απ' τα χείλη σου! Πόσο καιρό είχα ν' ακούσω κάτι τέτοιο!
- Πατέρας:** Άντε βρε παραπονιάρη!
- Μητέρα:** Ωχ όχι πάλι! Πάλι τσιγαρίζουν κρεμμύδια! Δεν αντέχεται άλλο! Θεε κυρά μου να βρωμάς κρεμμυδίλα; Εμπρός μάζευτα και δρόμο, πήγαινε στα μέρη σου και τσιγάρισε όσα κρεμμύδια θέλεις. Γέμισε ο τόπος ξένους, νισάφι πια!
- Πατέρας:** Νομίζω πως έχεις χάσει τον έλεγχο! Εσύ παιδί μου έχεις γίνει ρατσίστρια! Τι έχεις πάθει, μου λες; Χρυσούλα, νομίζω ότι βλέπεις πάρα πολύ τηλεόραση και έχεις επηρεαστεί. Τι μίσος είναι αυτό που βλέπω στα μάτια σου; Ή μήπως είναι φόβος;
- Μητέρα:** Δεν τους θέλω σου λέω! Να φύγουν! Έχουν πλημμυρίσει τη χώρα, αυτοί φταίνε για την κρίση. Αν δεν ήταν αυτοί να μας παίρνουν τις δουλειές, θα ήταν καλύτερα τα πράγματα.
- Πατέρας:** Λες να μην θέλουν να ζουν στον τόπο τους; Ποιος την θέλει την ξενιτιά; Δεν μπορούν όμως, έχουν πόλεμο, κινδυνεύουν. Που να πάνε μες τη φωτιά με μικρά παιδιά;
- Μητέρα:** Κι εμείς είχαμε και πόλεμο και χούντα αλλά δεν σηκωθήκαμε να φύγουμε όλοι, ούτε σκοτώναμε για ένα κομμάτι ψωμί!
- Πατέρας:** Πόσο εύκολα ξεχνάει ο άνθρωπος! Εμείς κι αν μεταναστεύσαμε, σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης. Κι εμάς μας κακομεταχειρίστηκαν. Όπου φτωχός κι η μοίρα του! Μη ξεχνάς ότι κι ο πατέρας σου ήταν μετανάστης!
- Μητέρα:** Ας τον πατέρα μου ήσυχο, δεν ήταν σαν κι αυτούς!

(ο πατέρας κάνει μια χειρονομία αγανάκτησης)

(και πάλι πίσω στο διπλανό διαμέρισμα)

- Έμελ:** Ωχ, τι μυρωδάτα που είναι τα παιδάκια μου! Έλα νέε χρόνε και φέρε τους όλα τα καλά του κόσμου!
- Γιασμίν:** Δεν τα θέλω όλα τα καλά του κόσμου μαμά, το σπίτι μας και τους δικούς μας θέλω να μου φέρει!
- Έμελ:** Θα γίνει κι αυτό γιασεμάκι μου, θα γίνει! Έχε λίγη υπομονή!
- Σαμίρ:** Εγώ μαμά δε θέλω να κάνουμε εδώ πρωτοχρονιά. Θέλω να πάμε στο σπίτι μας. Να δεις θα γίνω γενναίος, δεν θα ξανακλάψω όταν θα μας βομβαρδίζουν! Θα κλείνω τ' αυτιά μου και τα μάτια μου και δεν θα φοβάμαι. Μόνο πάρε με από δω να φύγουμε. Πολλά παιδιά στο σχολείο με κοροϊδεύουν, άλλα με κοιτούν με απορία, δεν καταλαβαίνουν τι λέω κι εγώ νιώθω σαν τη μύγα μες το γάλα. Μου λείπουν οι φίλοι μου το σπίτι μας, ο κήπος μας. Τα λουλούδια του θα έχουν μαραθεί ή μήπως δεν υπάρχει πια το σπίτι μας. Πες μου ξέρεις κάτι γι' αυτό; Μήπως μίλησες με τους γείτονές μας; Το προσέχει το σπίτι μας η θεία Φάτιμα; Είναι καλά ή μήπως σκοτώθηκε κι αυτή;
- Γιασμίν:** Γιατί μαμά να αποχωρίζεται ο άνθρωπος το σπίτι του; Μπορείς κάτι που το αγαπάς να το στερείσαι;
- Έμελ:** Σημασία έχει να το αγαπάς όπου κι αν βρίσκεσαι! Και να ελπίζεις. Θυμάστε το παραμύθι που σας έλεγε η γιαγιά σας, όταν ήσασταν τόσο δα μικρούλια;
“Ήταν κάποτε ένα φαράγγι που το χώριζε στη μέση ένας άγριος ποταμός. Η κάθε πλευρά του φαραγγιού ήταν εντελώς διαφορετική από την άλλη. Η μια ήταν με χαμηλή θλάστηση και κοφτερές πέτρες, με άγριες σπηλιές και κοιλώματα που κρατούσαν χιόνι, χειμώνα καλοκαίρι. Είχε μια άγρια ομορφιά αυτή η πλευρά του φαραγγιού. Ήταν περήφανη και ανυπότακτη. Η άλλη πλευρά ήταν πλούσια σε θλάστηση, είχε ψηλά κι αγέρωχα δέντρα, τρεχούμενα νερά και αγριολούλουδα, πουλιά με σπάνιους κελαηδισμούς. Ήταν γλυκιά και θαλερή, ήρεμη, μελαγχολική. Έτσι όπως έστεκαν απέναντι και θωρούσε η μια την άλλη, γνωρίστηκαν κι αγαπήθηκαν πολύ. Τους χώριζε όμως ο άγριος ποταμός, μια άβυσσος τους χώριζε. Παρ' όλα αυτά δεν έπαψαν ποτέ να ελπίζουν και να αγαπιούνται. Στέκουν εκεί ακίνητες και λαχταρούν το σεισμό για να αγκαλιαστούν έστω και για μια στιγμή. Μια στιγμή μέσα στον αιώνα”.
- Έμελ:** Μπορεί λοιπόν να αγαπάει κανείς κι όμως να αποχωρίζεται. Και επειδή εμείς δεν είμαστε βουνά αλλά άνθρωποι, σας υπόσχομαι ότι σε λίγο καιρό που θα αλλάξουν τα πράγματα, θα γυρίσουμε στο σπίτι μας. Εντάξει λοιπόν; Άντε να κοιμηθείτε λίγο για να είστε φρέσκα και ξεκούραστα το βράδυ, που θα υποδεχτούμε τον καινούργιο χρόνο. Και να είστε έτοιμοι την ώρα που θα σας παίρνει ο ύπνος να προλάβετε να κάνετε ευχή. Ο παλιός ο χρόνος φεύγοντας πραγματοποιεί πάντοτε την τελευταία ευχή που κάνουν οι άνθρωποι που έχουν καθαρή καρδιά. Άντε τώρα νανάκια!
- Σαμίρ:** Μπα χέμπικ για ούμι.
- Έμελ:** Μπα χέμπακ για έμπνι. Αχ λαμ σάιντα

(η μάνα νανουρίζει τα παιδιά της / αραβικό νανούρισμα)

(και πάλι πίσω στο διπλανό διαμέρισμα)

- Πατέρας:** Καλώς τον μπάρμπα Νικόλα, ξεκουράστηκες καθόλου; Έλα κάτσε να πιείς ένα καφέ.
Παππούς: Εντάξει είμαι, μου έφυγε η κούραση, λαχταρώ να δω τα αγγόνια μου. Που είναι τα;
Πατέρας: Εδώ είναι και τα δυο, ο Φώτης μόλις γύρισε και η Λία είναι στο δωμάτιό της. Μισό λεπτό να τα φωνάξω. Παιδιά ελάτε λίγο, ξύπνησε ο παππούς και αν δεν σας δει δε πίνει λέει ούτε καφέ.

(μπαίνει ο Φώτης , αγκαλιάζονται)

- Παππούς:** Παλικαρόπ'λο μου, πόσο σε πεθύμησα κι εσύ ούτε ένα τηλέφωνο να δεις τι κάνει ο πάππους σου, για να σε δω, εσύ μου γίνηκες ολόκληρο παλικάρι λεβέντη μου!

(μπαίνει η Λία τρέχοντας , αγκαλιάζονται)

- Λία:** Παπούλη μου καλώς όρισες!
Παππούς: Καλώς ανταμώνσαμε μελένια μου. Πόσο ομόρφυνες! Όσο μεγαλώνεις τόσο μου θυμίζεις τη σχωρεμένη τη γιαγιά σου!
Λία: Μη συγκινείσαι παππού, γιατί στεναχωριέμαι! Έλα να πιείς τον καφέ σου.
Μητέρα: Έλα μπαμπά κάτσε να τα πούμε. Πως τα περνάς μόνος στο χωριό; Τώρα που πέθανε κι ο μπάρμπα Λιάκος μείνατε μόνο πέντε γερόντια όλα κι όλα στο χωριό. Εσείς και το χιόνι και τα βουνά. Ανησυχούμε πως τα φέρνεις βόλτα μόνος σου, μήπως πρέπει να 'ρθεις στην Αθήνα;
Πατέρας: Δίκιο έχει η Χρυσούλα μπάρμπα Νικόλα, μήπως ήρθε η ώρα να το αποφασίσεις;
Παππούς: Μην ανησυχείτε παιδιά μου, αν ήθελα να έρθω στην Αθήνα θα το είχα κάνει όταν πέθανε η μάνα σας. Για τον κάθε άνθρωπο αντιστοιχεί κι ένας τόπος. Δεν το κουνάω απ' το χωριό, αρκετά χρόνια το είχα αποστερηθεί, δεν θα αργήσει να 'ρθει η μέρα που θα γίνω κυριολεκτικά ένα μαζί του!
Μητέρα: Τι είναι αυτά που λες πατέρα χρονιάρα μέρα! Έχεις δρόμο ακόμα.
Παππούς: Ότι του γράφει του καθενός, αλλά ας τα αφήσουμε αυτά, πως πάνε τα παιδιά στο σχολείο; Προκόβουν;
Φώτης: Ου, ου, σαν τον κάβουρα παππού.
Λία: Εσύ να μιλάς μόνο για τον εαυτό σου, εγώ τα πάω πολύ καλά παπούλη μου. Πριν τις γιορτές πήραμε βαθμούς και ήταν όλα μια χαρά.
Παππούς: Να μάθετε γράμματα παιδιά μου, ο μορφωμένος άνθρωπος δεν πιάνεται εύκολα κορόιδο. Να ανοίξετε τα μάτια σας, να σκέφτεστε και πάντα να αναρωτιέστε τι και πως. Να μάθετε γράμματα πρώτα απ' όλα για τον εαυτό σας αλλά και για την κοινωνία. Να λάμπετε, έτσι θα σας σέβονται κι άλλοι περισσότερο.

(εν τω μεταξύ στο διπλανό διαμέρισμα)

Έμελ: Καλώς τους, να ψήσω καφέ;

Γκαμάλ: Ένα καφέ θα τον έπινα ευχαρίστως!

Ίμαν: Κι εγώ θεία Έμελ!

Σαϊντ: Τι νέα παιδιά μου; Όλα καλά; Απ' την πατρίδα έχετε κανένα νέο;

Έμελ: Είναι καλά η μάνα σας; Ο πατέρας σας πώς πάει με τους ρευματισμούς;

Γκαμάλ: Καλούτσικα θεία, τι περιμένεις; Μεγάλοι άνθρωποι!

Ίμαν: Θα τους φάει το μαράζι από τότε που γυρίσανε στη Συρία και 'μεις δεν τους ακολουθήσαμε, δυο παιδιά έχουν και τα δυο στην ξενιτιά!

Σαϊντ: Πως πάτε παιδιά, πως τα βλέπετε τα πράγματα; Είκοσι χρόνια στην Ελλάδα, έχετε βάλλει τη ζωή σας σε τάξη, εμείς να δούμε πως θα τα καταφέρουμε!

Ίμαν: Ποια τάξη θείε, η ζωή μας μέχρι σήμερα είναι ένας αγώνας δρόμου για να εξασφαλίσουμε τα χαρτιά! Όταν εισέβαλε στη ζωή μου η λέξη χαρτιά και αλλοδαπός, όλα καθάρισαν πλέον. Ρώτησα τους υπαλλήλους στο δήμο, εάν μπορώ να βγάλω ελληνική ταυτότητα, επειδή έχω γεννηθεί εδώ. Μου απάντησαν κοφτά: "όχι". Μετά ήρθαν οι ουρές, οι βεβαιώσεις, τα ένσημα, τα γραφεία, οι υπάλληλοι, η ατελείωτη αναμονή. Και όταν βγαίνει η άδεια παραμονής, είναι ληγμένη. Ξανά ουρές, βεβαιώσεις ένσημα, γραφεία υπάλληλοι, ατελείωτη αναμονή. Με αυτά θα φας όλη τη ζωή σου. Τα καλύτερα χρόνια σου φεύγουν κυνηγώντας τα χαρτιά. Δεν μπορείς να πας πουθενά. Τα όνειρα για το πανεπιστήμιο τα εγκατέλειψα γιατί κυνηγούσα τα χαρτιά. Με κάλεσαν το 2002 στη Γαλλία, για να εκπροσωπήσω την Ελλάδα σ' ένα φεστιβάλ θεάτρου δρόμου. Δεν πήγα γιατί δεν είχα χαρτιά. Ήθελα να ανοίξω μια δικιά μου δουλειά, δεν μπόρεσα γιατί δεν είχα χαρτιά.

Σαϊντ: Τη γλώσσα όμως τη μάθατε φαρσί, αυτό είναι το πλεονέκτημα όταν πηγαίνεις στο ελληνικό σχολείο. Ο μικρός μου ο Σαμίρ δυσκολεύεται πολύ με τη γλώσσα. Κάθε μέρα γυρίζει κλαίγοντας απ' το σχολείο!

Έμελ: Έτοιμα τα καφεδάκια σας!

Γκαμάλ: Δε λέω, είναι σπουδαίο πράγμα να ξέρεις τη γλώσσα, εμείς δεν είχαμε σοβαρό πρόβλημα γιατί η Ίμαν γεννήθηκε όπως ξέρεις εδώ κι εγώ ήμουν μωρό όταν ήρθαμε εδώ. Όμως όπως και να το κάνεις προβλήματα υπάρχουν. Ακόμα και για μας, που είμαστε νέοι άνθρωποι και νιώθουμε την Ελλάδα δεύτερη ή και πρώτη μερικές φορές πατρίδα. Είναι φορές που σε βάζουν στην άκρη. Νιώθεις σιγά σιγά να ανοίγει ένα χαντάκι ανάμεσα σε σένα και στους φίλους σου. Εκείνοι προχωράνε, κυκλοφορούν ελεύθεροι. Αυτό που για σένα αποτελεί ζήτημα ζωής και θανάτου, γι αυτούς είναι ένα τίποτα. Επειδή δεν έχεις κανονικά χαρτιά, δεν μπορείς να κάνεις σχέδια για το μέλλον. Σκέψου, να είσαι είκοσι χρόνων και να μη μπορείς να κάνεις σχέδια για το μέλλον. Φθείρεσαι ανεπαίσθητα, γίνεσαι μικρός, κλείνεσαι στον εαυτό σου. Πρέπει να προσέχεις πολύ για να μη γίνεις ανθρωπάκι. Για να μη δεις όλους τους γύρω σου, ως πιθανούς εχθρούς. Ύστερα έρχονται άλλες ερωτήσεις: Τί είσαι; Γεννήθηκες εδώ, τα ελληνικά είναι η γλώσσα σου. Τί είσαι λοιπόν; Πρέπει να είσαι τρεις φορές τρελός για να μη τρελαθείς. Πρέπει να παλέψεις με νύχια και με δόντια για να μην αφήσεις την πραγματικότητα να σε ξεκάνει. Τα χαρτιά; Τα περιμένω ακόμα εδώ και δυο χρόνια. Το μέλλον; Το μέλλον θείε μου, είναι τα όνειρά μου. Αυτά είναι η ασπίδα και η ελευθερία μου...

Έμελ: Μη χάνετε την ελπίδα σας ποτέ παιδιά μου! Ας αλλάξουμε θέμα. Θα μείνετε μαζί μας να κάνουμε πρωτοχρονιά; Φτιάχνω μακλούμπα!

Γκαμάλ: Μια άλλη φορά θεία Έμελ, απόψε θα γιορτάσουμε με τους φίλους μας, μας έχουν προσκαλέσει εδώ και μέρες.

(και πάλι πίσω στο διπλανό διαμέρισμα)

Παππούς: Για πείτε μου όμως παιδιά μου, πως τα πάτε με την κρίση; Βγαίνετε; Σας φτάνουν οι παράδες;

Πατέρας: Τσίμα-τσίμα μπάρμπα Νικόλα, με την ψυχή στο στόμα, αλλά δεν παραπονιόμαστε. Όσο έχουμε έστω κι αυτή την κουτσουρεμένη δουλειά κάτι γίνεται. Υπάρχουν και χειρότερα. Κάθε μέρα σε μνημονεύω, να 'σαι καλά που μας αγόρασες αυτό το σπίτι. Μας ανακούφισες πολύ να το ξέρεις.

Μητέρα: Τα πράγματα θα ήταν πολύ καλύτερα αν δεν είχαμε όλους αυτούς τους ξένους. Αυτοί χειροτερεύουν την κατάσταση. Μας παίρνουν όλες τις δουλειές. Κυκλοφορούν στους δρόμους βρώμικοι, κλέβουν, σκοτώνουν, είναι σαν τις εφτά πληγές του Φαραώ. Τώρα τους έχουμε και δίπλα μας, κυριολεκτικά στη διπλανή πόρτα. Πείτε μου δεν σας μυρίζει κρεμμυδίλα;

Παππούς: Πες μου Παύλο τι ακριβώς συμβαίνει, γιατί δεν καταλαβαίνω.

Πατέρας: Τι να συμβαίνει μπάρμπα Νικόλα, η κόρη σου τα έχει βάλλει με κάτι ταλαίπωρους που νοίκιασαν το διπλανό διαμέρισμα. Ήρθαν οι άνθρωποι από τη Συρία για να γλυτώσουν τον πόλεμο και πέσανε στον πόλεμο της κόρης σου. Καλοί και αξιοπρεπείς άνθρωποι με δυο παιδάκια, αλλά δεν αρέσουν στην πριγκίπισσά σου, γιατί λέει είναι Άραβες, δηλαδή τρομοκράτες. Καταπίνει η Χρυσούλα μας ότι μπούρδα ακούσει στην τηλεόραση. Τι να πω, άσε που νομίζω ότι πρέπει να είναι και μορφωμένοι αυτοί οι άνθρωποι.

Μητέρα: Σιγά μην είναι και αστροναύτες!

Παππούς: Οι άνθρωποι είναι άνθρωποι, είτε είναι αστροναύτες είτε είναι εργάτες, είτε ξένοι είτε δικοί.

Λία: Νομίζω ότι έχει δίκιο ο παππούς μαμά.

Παππούς: Οι άνθρωποι πολλές φορές ξεχνάνε. Είναι άλλοτε η απληστία και άλλοτε η φτώχεια που φτάνει γι αυτό. Όταν μάλιστα η μια ακολουθεί την άλλη, τότε τα πράγματα χειροτερεύουν. Ο πεινασμένος πολλές φορές τυφλώνεται απ την πείνα του, αυτός όμως που κάποτε τα είχε όλα, ή νόμιζε ότι τα είχε, και του πάρουν το ψωμί απ' το τραπέζι μπορεί να τυφλωθεί από θυμό. Εκεί ξεχωρίζει ο άνθρωπος ο κοινωνικός. Να θυμώσεις παιδί μου, ναι, για την αδικία, αλλά μη στρέφεις το θυμό σου τυφλά κι όποιον πάρει ο χάρος. Σκέψου ποιός φταίει και στρέψου προς αυτόν που σε αδικήσε, απαίτησε, γύρεψε το δίκιο σου! Δεν είναι οι αδύναμοι αυτού του κόσμου οι υπεύθυνοι για το πρόβλημά σου, αλλά οι δυνατοί, αυτοί που κρατάν τις τύχες του κοσμάκη στα χέρια τους. Αυτοί που πλουτίζουν ενώ εσύ υποφέρεις. Γινήκανε οι άνθρωποι λύκοι σήμερα και κυνηγάνε ανθρώπους, βγήκαν τα φίδια από τα αυγά τους και μας δείχνουν απειλητικά το γλωσσίδι τους.

Πατέρας: Ν' αγιάσει το στόμα σου μπάρμπα Νικόλα!

Παππούς: Τον ξενιτεμένο πρέπει να τον πονάς, ξενιτεμένος ήμουνα κι εγώ. Το 'χε η μοίρα μου γραμμένο. Στο χωριό μεγάλη φτώχεια. Μας ρούφαγε το μεδούλι. Πώς να κάνεις την πέτρα καλά; Πώς να χορτάσουν τόσα στόματα στη φαμίλια; Χρόνια και χρόνια διάβηκα γιοφύρια και ρουμάνια, πάλευα με την πέτρα και τη φύση και χαϊρι δεν ήβρα. Άμα γεννήθηκα ήταν πόλεμος, γράμματα πολλά δεν έμαθα, μετά ήρθε ο εμφύλιος, έχασα τον πατέρα μου. Τα χρόνια που ακολούθησαν ήταν μαύρα και σκότεινα, ήμουνα και φτωχός και στιγματισμένος, ο χωροφύλακας είχε γένει η σκιά μου. Δε με χώραγε ο τόπος. Για μένα η ξενιτιά ήτανε και βάσανο και λύτρωση. Την

έζησα την ξενιτιά την γνώρισα και με γνώρισε κι αυτή. Απ' την καλή κι απ' την ανάποδη. Είκοσι χρόνια στα εργοστάσια της Γερμανίας, τα πότισα με δάκρυ και ιδρώτα. Να κάθομαι στο τραμ μετά από δέκα ώρες βαριάς δουλειάς κουρασμένος, πεθαμένος από την πείνα και την δίψα, και να καταλαβαίνω πως η χορτασμένη διπλανή μου στο κάθισμα, τραβιέται μη τύχει και την ακουμπήσω και μολυνθεί. Να βλέπω την αποδοκιμασία στα πρόσωπά τους. Δεν ήμουν για τους περισσότερους, για να μην τους αδικώ όλους, τίποτ' άλλο παρά μόνο ένας βρόμικος για τα δικά τους γούστα **Gastarbeiter.(γκάστ αρμπάιτερ)** Τα πρώτα χρόνια ήταν και τα πιο δύσκολα, μετά μας συνήθισαν κι αυτοί τους συνηθίσαμε και μεις και γίνηκαν τα πράγματα ευκολότερα. Είχανε την ανάγκη μας, τους βγάζαμε τη βρόμικη δουλειά, αυτή που δε θα έκανε κανένας τους. Χιλιάδες ξένοι εργάτες στα εργοστάσια και στις στοές των μεταλλορυχείων. Πολλοί δικοί μας μείνανε εκεί, τρεις γενιές μετανάστες. Ο Γιώρη-Μήτρος για παράδειγμα. Τώρα τα αγγόνια του γερμανοσπουδαγμένα , ζουν μόνιμα εκεί, γενήκανε ένα με την κοινωνία. Για μένα όμως είναι πάντα ξενιτεμένοι.

Δύσκολο πράγμα η ξενιτιά. Θυμάμαι σαν τώρα την πρώτη μου πρωτοχρονιά στο Αμβούργο. 1961 ήτανε, είχε ένα κρύο διαβολεμένο, μείον 20 βαθμούς. Σκέφτηκα “μαυρομάνα μου, εδώ θα τ' αφήσω τα κοκαλάκια μου”. Ζούσαμε σε ένα δωμάτιο που είχαμε νοικιάσει πέντε άντρες μαζί, όλοι συγγενείς μεταξύ μας, γυναίκα δεν είχαμε κανένας μας. Μόνο ο ξάδερφος μου ο Σπύρος ήταν παντρεμένος, αλλά την είχε αφήσει τη γυναίκα στο χωριό. Πήγαμε κι αγοράσαμε λουκάνικα και πατάτες είχαμε και τσίπουρο από το χωριό και στρώσαμε γιορτινό, να το κάνει ο θεός, τραπέζι. Ήπιαμε όλο το Βίκο, μας έπνιγε ο πόνος και ο σεβντάς, είχαμε αφήσει πίσω ο καθένας μας κι από έναν πολυαγαπώ. Πιάκαμαν το τραγούδι μαζί με τα κλάματα.

**“κλαίνε οι πέρδικες στα πλάγια
κλαίνε τον καημό,
έκλαιγα και 'γω ο καημένος
τον ξεχωρισμό”**

Λία: Παππούλη μου, τι τράβηξες!

Παππούς: Είχαμε μισομεθύσει ο χρόνος δεν είχε αλλάξει ακόμα όταν ακούσαμε την πόρτα να χτυπάει. Τα κάναμε πάνω μας! Η Ρολίζεϊ θα είναι, μάλλον κάναμε πολύ φασαρία, τόσο που είχαμε πιεί. Ανοιξαμε την πόρτα φοβισμένοι. Στο κεφαλόσκαλο είδαμε δυο χαμογελαστά πρόσωπα, ένα αντρικό κι ένα γυναικείο, κάτι κρατούσαν στα χέρια. “Frohes Neues”(φρόες νόιες) μας λένε, “καλή χρονιά” δηλαδή και μας δίνουν το γλυκό. Μηλόπιτα ήτανε! Μείναμε να τους κοιτάμε σαν χαζοί. Οι γείτονες μας κείνο το βράδυ, παραμονή πρωτοχρονιάς, μας κάνανε το καλύτερο δώρο της ζωής μας. Μας κάνανε να νιώσουμε άνθρωποι! Άνθρωποι καταλαβαίνετε;

Μητέρα: (συγκινημένη) Πατέρα, ποτέ δε σε έχω ακούσει να μιλάς γι αυτά.

Παππούς: Δεν χρειάστηκε ποτέ μέχρι σήμερα παιδάκι μου! Άντε, τι κάθεστε, φωνάξτε και τους γειτόνους σας να φάμε χρονιάρια μέρα όλοι μαζί σαν άνθρωποι.

Παύση
στο video art προβάλλονται φωτογραφίες Ελλήνων και ξένων μεταναστών εναλλάξ

παππούς (προς το κοινό)

Παππούς: Για τους ανθρώπους είναι τα, όλα! Ο ήλιος όμως βγαίνει για όλο τον κόσμο!